Młodzi Naukowcy 2.0 Tom I

Pod redakcją Jarosława Korpysy i Pauliny Niedźwiedzkiej-Rystwej

Młodzi Naukowcy 2.0
Tom I

Pod redakcją
Jarosława Korpysy i Pauliny Niedźwiedzkiej-Rystwej

Fundacja Centrum Badań Socjologicznych
Szczecin, wrzesień 2021

Recenzenci tomu:

Prof. dr hab. Piotr Łaski; dr hab. Maria Czerepaniak-Walczak prof. US; dr hab. Ewa Bochno, prof. US; dr hab. Kinga Flaga-Gieruszyńska, prof. US;

dr hab. Czesław Plewka, prof. WSH; dr hab. Beata Meyer, prof. US; dr hab. Jarosław Korpysa, prof. US; dr hab. Paulina Niedźwiedzka-Rystwej, prof. US; dr hab. Leonadra Mariak, prof. US; dr hab. Jolanta Mazurkiewicz-Sokołowska, prof. US ; dr hab. Hanna Pułaczewska, prof. US; dr hab. Sylwester Jaworski, prof. US; dr hab. Dorota Kozaryn, prof. US; dr hab. Marcin Majewski, prof. US; dr hab. Jolanta Ignatowicz-Skowrońska, prof. US; dr hab. Marcin Orzechowski; dr hab. Bożena Mroczek, prof. PUM; dr hab. Małgorzata Brojak-Trzaskowska, prof. US; dr hab. Pierre Weber, prof. US; dr hab. Agnieszka Szudarek, prof. US; dr hab. Michał Kupiec, prof. US; dr hab. Jerzy Eider, prof. US; dr hab. Mariusz Nawrocki; dr hab. Grzegorz Chojnacki, prof. US; dr hab. Małgorzata Makiewicz, prof. APS, prof. US; dr Mateusz Smolaga; dr Marta Szulc;dr Ewa Filip; dr Dorota Kowalewska; dr Wojciech Bożek.

Szanowni Państwo!

Oddajemy w Państwa ręce monografię powstałą po I Multidyscyplinarnej Międzynarodowej Konferencji Doktorantów Uniwersytetu Szczecińskiego MKDUS2.0. Jesteśmy dumni, że praca zespołu doktorantów III stopnia, eksternistycznych i kształcących się w Szkole Doktorskiej Uniwersytetu Szczecińskiego, przełożyła się na powstanie realnego, naukowego materiału. W trudnych czasach pandemii, kontaktując się niemal wyłącznie poprzez internet, udało się zbudować niesamowity kapitał – w wirtualnej przestrzeni spotkali się Doktoranci z kraju i zagranicy, by bez barier dziedzin i dyscyplin (konferencja miała charakter interdyscyplinarny) podzielić się swoimi osiągnięciami naukowymi.

Cieszymy się, że mimo trudności nikt się nie poddał, nie zraził, nie zrezygnował z budowania tego zupełnie nowego przedsięwzięcia, które – jak mamy nadzieję – na stałe już zagości w murach Uniwersytetu Szczecińskiego.

Wierzymy, że społeczność Doktorantów niezmiennie hołduje zasadzie, że nauka nie może się zatrzymać, a świat bez nauki nie istnieje. Wierzymy, że konferencje wciąż są największym źródłem naukowej inspiracji i najlepszą platformą do wymiany poglądów i poszerzania horyzontów.

Z dumą prezentujemy monografię MKDUS2.0, dziękując Wszystkim, którzy przyczynili się do ich powstania. Już teraz zapraszamy Państwa do uczestnictwa w kolejnej odsłonie konferencji, w 2022 roku.

Jarosław Korpysa
Paulina Niedźwiedzka-Rystwej

SPIS TREŚCI

Matematyka Nauki biologiczne nauki fizyczne nauki o ziemi i środowisku nauki o kulturze fizycznej nauki medyczne nauki socjologiczne

Daria Buczkowska
Charakterystyka aktywności fizycznej szczecińskiej młodzieży w wybranych szkołach ponad-podstawowych w czasie pandemii COVID-19 19

Anna Michalska
Zarys problematyki sportu osób z niepełnosprawnością ruchową w województwie toruńskim w latach 1975-1998 31

Zuzanna Michalska
Cykl webinariów „Eksperci KMO". Założenia i realizacja wdrożenia narzędzia w modelu transferu praktyk rozwijających kompetencje przyszłości z edukacji pozaformalnej do formalnej, w sieci programu Klub Młodego Odkrywcy (KMO) koordynowanym przez Centrum Nauki Kopernik 39

Magdalena Mikołajczyk
Pojęcie liczby zespolonej. Kilka perspektyw dydaktycznych 46

Ewa Ostyrycharz, Małgorzata Blatkiewicz, Beata Hukowska-Szematowicz
Ekspresja głównego regulatora przeciwzapalnego IL-10 w przebiegu zakażenia Lagovirus europaeus GI.1/RHDV (Rabbit Hemorrhagic Disease Virus) 54

Aleksandra Prysłopska- Kamińska
Sytuacja osób starszych na rynku pracy w dobie starzenia się społeczeństwa polskiego 68

Anna Sielska, Monika Kowalska-Góralska, Lidia Skuza
Wpływ nanopierwiastków miedzi na ekspresję peroksydazy glutationowej u karpia (Cyprinus carpio) 80

Tolgonai Bozzhigit kyzy, Mikołaj Majewski
Waloryzacja turystyczna środowiska przyrodniczego Kirgistanu 90

Tomasz Walacik, Sławomir Grzegorczyn
Nauczanie zdalne przedmiotów przedklinicznych w okresie pandemii COVID-19 102

Tomasz Walacik
Zastosowanie symulacji medycznej w okresie COVID-19 111

Aleksandra Warzecha
Mineralna karbonatyzacja popiołu lotnego 109

Filozofia historia językoznawstwo literaturoznawstwo nauki teologiczne pedagogika

Ewa Antoniak
Unreliable Homodiegetic Narration, Emphatic Stimuli and Violent Clichés: The Relationship between the Reader and the Killer in Jim Thompson's The Killer Inside Me 131

Dorota Bojkowska
Gospodarka wodna w kulturze Majów na przykładzie stanowiska Nakum 138

Katarzyna Buganik
O polszczyźnie w pasiakach, czyli lagerszpracha we wspomnieniach Zofii Posmysz 145

Urszula Chwesiuk
L2-L1 transfer in translation as an effect of second language formal instruction 151

Justyna Dąbrowska
Językowy obraz świata w dyskursie medialnym 159

Paweł Dziel
Pytania zakorzenione w biografii. Eseistyka Barbary Skargi 170

Maria Janusz
Językowy obraz świata zawarty w eponimach sfery polityczno-administracyjnej (na przykładzie języków polskiego i francuskiego) 178

Justyna Kapłańska
Dojrzałość chrześcijańska w świetle 10 Kroków ku Dojrzałości Chrześcijańskiej 185

Dorota Kurek
Pojęcie asymilacji i przykładowe perspektywy badawcze wynikające z jego zastosowania w projektowanych badaniach nad dziejami ludności żydowskiej w niemieckim Szczecinie w latach 1871 – 1933 196

Patrycja Montusiewicz
Modalność deontyczna w tekście prawnym. Studium porównawcze stopnia użycia sygnałów modalnych w angielskiej, niemieckiej, niderlandzkiej i polskiej wersji Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka 207

Filip Napierała, Robert Tyma
Wykorzystanie nowoczesnych platform edukacyjnych w dydaktyce wybranych przedmiotów zawodowych w kontekście konstruktywistycznym oraz wybrana problematyka nauczania przedmiotów związanych ze współczesnym przemysłem 215

Paweł Neumann- Karpiński
Rola traumy w narracjach tożsamościowych Europy Środkowej – zarys problemu 223

Daniel Piecewicz
Konceptualizacja czasu w polskim języku migowym a rozważania na temat istoty języka 231

Krystian Przybylski
Dyskurs kulturowy w języku filmowym rumuńskiej Nowej Fali w perspektywie zjawiska „miorytyczności" – wprowadzenie 241

Marcin Różański
Wyrób zastępczy. Wywiady rzeki, Janusz Rolicki i rok 1989 248

Katarzyna Świdnicka
Emigracyjne losy Berty Zuckerkandl 255

Angelika Szelągowska – Mironiuk
Przez twe oczy zielone oszalałem. Obraz miłości i związków w twórczości Zenona Martyniuka 263

Natalia Tolsty
Meksykańska medycyna tradycyjna jako świadectwo przeszłości 271

Natalia Tolsty, Dorota Bojkowska, Magdalena Krzemień
Pochówki w przestrzeni domowej jako szczególny przypadek nekrolatrii wśród Majów w oparciu o wybrane przykłady 277

Ekonomia i finanse nauki o zarzadzaniu i jakości geografia społeczno-ekonomiczna i gospodarka przestrzenna nauki o polityce i administracji nauki prawne psychologia

Artur Łabuz
Proces rekrutacji jednostek kreatywnych 287

Luiza Łańko
Cechy osobowe prostej spółki akcyjnej 293

Aurelia Bajerska
Polityka podatkowa władz lokalnych na przykładzie szczecińskiego obszaru metropolitalnego 298

Ewa Balanicka
W poszukiwaniu piękna w przestrzeni publicznej - wstępne wyniki badań społecznych w wybranych miejscach w Szczecinie 306

Patrycja Bełtowska
Analiza postaw inwestorów HNWI w świetle inwestycji alternatywnych 318

Tomasz Bodnar
Obraz miasta na podstawie map mentalnych uczniów szkół podstawowych Gryfic 332

Paulina Chmielecka
Wyzwania społeczno-kulturowe integracji ludności ukraińskiej ze społecznością lokalną – analiza SWOT 342

Sebastian Dorywalski
Polityka integracyjna w Republice Federalnej Niemiec po 2015 roku. Wytyczne federalne a rzeczywistość w Kraju związkowym Brandenburgia. Studium przypadku 350

Karol Fedorowicz, Agnieszka Łopatka
Korelacja pomiędzy własnością nieruchomości i najmem a migracją wewnętrzną w Polsce 357

Wioleta Gałat
Analiza dobrych praktyk w ramach społecznej odpowiedzialności uczelni 365

Klaudia Gajda
Problem motywowania podczas kryzysu gospodarczego wywołanego pandemią COVID-19 376

Małgorzata Golasińska
Teoria wyznaczania celów w cyklu wysokiej wydajności na przykładzie obszaru zarządzania zasobami ludzkimi (HR) w warunkach pandemii COVID-19 384

Isaac Antwi-Boasiako
Public Diplomacy of Ghana during the Cold War period 398

Natalia Jasińska, Kanupriya Rawat, Agata Dec, Ryszard Pujszo
Judo pedagogy and the sense of optimism and life satisfaction in the judo society in Poland and India 410

Milena Juchniewicz
Kaucja gwarancyjna - jako sposób zabezpieczenia roszczeń zamawiającego (inwestora) w stosunku do wykonawcy w umowach o roboty budowlane. 422

Hubert Kocur
Czy ustawodawca wspiera osoby z niepełnosprawnościami jako uczestników procesu karnego? Analiza wybranych przepisów kodeksu postępowania karnego 431

Ewa Korzeniowska
Burakumin in class context of Japan 438

Maksymilian M. Kuźmicz
Handel ludźmi w prawie polskim – ewolucja tego pojęcia i jego dzisiejsze znaczenie 449

Katarzyna Kwiatkowska
Nadzór korporacyjny we współczesnej literaturze 466

Klaudia Maciejewska
Nowe technologie – sprzymierzeńcy sądownictwa 473

Piotr Niemcewicz
Neuronauka poznawcza w służbie badań marketingowych. Wybrane przykłady 483

Małgorzata Kornela Niwicka
Identyfikacja ryzyka w turystyce w dobie SARS COV-2 491

Emad Attia Mohamed Omran, Yuriy Bilan
The Impact of Exchange Rate Volatility on Unemployment in Egypt 498

Kanupriya Rawat, Natalia Jasińska
Pedagogika sportów walki a determinanty jakości i satysfakcji z życia zawodników Judo w Indiach 504

Anna Ścibor – Butrym
Kultura narodowa jako determinanta kultury organizacyjnej i strategii behawioralnych zarządzania różnorodnością we współczesnej organizacji multikulturowej 514

Agnieszka Słomczyńska
Prawne i ekonomiczne aspekty funkcjonowania audytu wewnętrznego podczas pandemii COVID-19 520

Natalia Sabat
Ujęcie konkurencji podatkowej pomiędzy krajami Unii Europejskiej w teorii gier 525

Radosław Sobko
Czy turystyka może determinować lokalną gospodarkę? Przykład turystycznych gmin w Polsce 534

Anna Maria Suchocka
Wyzwanie konsumenckie, czyli upcykling tekstyliów w Polsce 545

Katarzyna Szuper
Handel elektroniczny w Polsce w świetle współczesnych trendów konsumpcji 556

Klaudia Weiss
Uwarunkowania społeczne, ekonomiczne i prawne piramid finansowych 563

Danuta Wiśniewska
Jeszcze o darowiźnie mortis causa - czy istnieje potrzeba regulacji ustawowej? 574

czy też programów do pracowni. Oczywiście w miarę możliwości warto korzystać z rozwiązań typowo przemysłowych jak np. odpowiedniej jakości pojemnościowe czujniki zbliżeniowe. Jednak część urządzeń można śmiało zastąpić poprzez mniejsze rozwiązania, które umożliwią redukcję zajmowanego miejsca. Wszak nie ma większej różnicy, czy zakupimy typowo przemysłowe przyciski wraz z całą szafą sterowniczą, czy też zastosowane zostaną mniejsze przyciski hobbystyczne. Jako drugi przykład można podać duże przemysłowe przełączniki, które można zastąpić poprzez mniejsze przełączniki hebelkowe.

Do osiągnięcia celów edukacyjnych można rzec, że te mniejsze rozwiązania wystarczają, a zawsze w przypadku elementów, które są używane wielokrotnie (jak np. wspomniane przyciski), można utworzyć tylko jedno stanowisko z większymi elementami i stosować rotację, tak, aby każdy uczeń miał możliwość zapoznania się ze specjalistycznymi rozwiązaniami.

Takie rozwiązanie pozwoli jednocześnie zaoszczędzić miejsce, jak i zachować pewną nutę zainteresowania, oczekiwania u ucznia, ponieważ ten będzie wiedział, że co tydzień spotka się z nowym zadaniem.

Kolejnym rozwiązaniem, które można zastosować w trakcie nauczania zarówno stacjonarnego, jak i zdalnego są symulatory. Do plusów takiego rozwiązania należy zaliczyć pewnego rodzaju atrakcyjność na tradycyjnych zajęciach, rozszerzenie wachlarza różnorodności ćwiczeń oraz przygotowanie uczniów do sytuacji nagłych, zaskakujących, jak wybuch pandemii - czego zaznaliśmy i, być może, jeszcze doświadczymy w przyszłości. Poprzez hasło „przygotowanie", można rozumieć, że należy zaznajomić ucznia z różnego rodzaju oprogramowaniem, pokazać gdzie może je znaleźć, wskazać podstawowe funkcje, wstępnie nauczyć prostej obsługi programu.

Dzięki temu, gdy zajdzie potrzeba przeniesienia nauczania w tryb zdalny, takiemu uczniowi będzie łatwiej odnaleźć się w nowej rzeczywistości. Wtedy, kiedy zostanie poproszony o zainstalowanie odpowiednich programów, to z pewnością nie będzie tak mocno zniechęcony, wszak będzie miał już z tym styczność w przeszłości.

Obecnie na rynku istnieje wiele przeróżnych symulatorów. Oczywiste jest jednak to, że nie na każdym kierunku takie symulatory są dostępne lub są sensowne (trudno sobie np. wyobrazić kucharza, którego nauczanie było oparte na symulatorze online). Jednak tam, gdzie jest to możliwe, warto szukać tego typu rozwiązań.

Podsumowanie

Jednym z celów edukacji technicznej powinno być to, aby, przy odpowiednim instruktażu, zaznajomić ucznia z praktycznymi narzędziami. Jest to możliwe również w przypadku nauki zdalnej, na którą nauczyciele powinni być obecnie przygotowani.

Warto, aby podane wskazówki miały charakter pomocy naukowej niezbędnej do wykonania zadania, ale aby jednocześnie wymagały procesu dedukcyjnego ze strony ucznia. Ważny jest również charakter instrukcji, która powinna być zrozumiała nawet dla niedoświadczonej osoby oraz w miarę możliwości krótka. Jednocześnie należy kłaść nacisk na pracę grupową oraz kontakt podopiecznego z nauczycielem, który w razie niepowodzenia, powinien służyć merytoryczną wiedzą i umiejętnością przekazania wniosków

ze swoich nabytych doświadczeń, aby nakierować na odpowiednie rozwiązanie problemu. Okazuje się, że obiecujące rezultaty można osiągnąć dzięki połączeniu innowacyjnych platform dydaktycznych z podejściem konstruktywistycznym, a metodyka dotycząca ich wykorzystywania powinna być rozwijana w przyszłości.

Bibliografia

King, A. (1993). From sage on the stage to guide on the side. College teaching, 41(1), 30-35.

Kolb, D. A., Boyatzis, R. E., & Mainemelis, C. (2014). Experiential learning theory: Previousresearch and new directions. In Perspectives on thinking, learning, and cognitivestyles (pp. 227-248). Routledge.

Morbitzer, J. (2011). Szkoła w epoce płynnej nowoczesności. Musiał, I. Pulak (red.), Człowiek–Media–Edukacja Kraków, Uniwersytet Pedagogiczny.

Morrison, C. D. (2014). From 'sage on the stage' to 'guide on the side': A good start. International Journal for the scholarship of teaching and learning, 8(1).

Organisation for EconomicCooperation and Development (OECD). (2018). The future of education and skills: Education 2030. OECD EducationWorkingPapers.

Piaget, J. (1955). The child'sconstruction of reality. Routledge&Kegan Paul.

Postman, N. (2004). Technopol: triumf techniki nad kulturą. Warszawskie Wydaw. Literackie Muza.

Vygotsky, L. S. (1980). Mind in society: The development of higherpsychologicalprocesses. Harvard university press.

Walat, A. (2007). O konstrukcjonizmie i ośmiu zasadach skutecznego uczenia się według Seymoura Paperta.

World Economic Forum. (2020). The Future of Jobs Report 2020. World Economic Forum, Geneva, Switzerland.

Zwierżdżyński, M. K. (2012). Konstruktywizm a konstrukcjonizm. Principia, (56), 117-135.

Paweł Neumann-Karpiński
Szkoła Doktorska Uniwersytetu Szczecińskiego
Instytut Historyczny
karpinski.pawel17@gmail.com; 2370@stud.usz.edu.pl
ORCID: 0000-0001-7776-6563

Rola traumy w narracjach tożsamościowych Europy Środkowej – zarys problemu.

Streszczenie

Aby stworzyć dobrze prosperujące, sprawiedliwe i pokojowe społeczeństwa, musimy badać narracje, które kształtują nasze wartości i tożsamości. Mogą one bowiem promować idee takie jak wolność, równość i dialog lub pielęgnować traumę i resentyment, prowadząc do niebezpiecznych politycznych emocji. W tym kontekście badacze pamięci zbiorowej zwracają szczególną uwagę na znaczenie traumy jako zjawiska kształtującego wspólnoty. Trauma jako element narracji i pamięci zbiorowej nie jest zjawiskiem, które przetwarzamy biernie, ale które wiąże się również z naszą oceną wspomnienia jako na tyle ważnego, by wywierało na nas wpływ.

Jak wskazują liczni myśliciele związani z Europą Środkową, trauma stanowi szczególnie istotne źródło narracji na tym regionie, a nawet wydaje się, że to właśnie oparcie na traumie kluczowych narracji tożsamościowych tego regionu jest jedną z przyczyn współczesnego kryzysu demokracji, z jakim zmaga się wiele państw środkowoeuropejskich. Narracja traumy jest w tym obszarze silnie wykorzystywana w narodowej symbolice, polityce historycznej i debacie publicznej, co sprzyja wzmocnieniu urazów oraz zjawisku dziedziczenia traumy przez następne pokolenia.

Celem niniejszego artykułu jest zarysowanie kluczowych zagadnień niezbędnych do zrozumienia istotności problemu narracji traumy w regionie Europy Środkowej.

Słowa kluczowe:
Trauma, narracje tożsamościowe, narracje, Europa Środkowa, studia nad pamięcią

Summary

To create thriving, just, and peaceful societies, we must study the narratives that shape our values and identities to find out whether they promote ideas such as freedom, equality, and dialogue, or nurture trauma and resentment, leading to dangerous political emotions. In this context, researchers of collective memory pay special attention to the importance of trauma as a phenomenon shaping communities. Trauma as an element of narrative and collective memory is not a phenomenon that we process passively, but is also related to our assessment of the memory as important enough to influence on us.

Bearing that in mind numerous thinkers associated with Central Europe point out, that trauma is one of the key sources of narratives in this region, and it even seems that the link between trauma and key identity narratives in Central Europe is one of the causes of the contemporary crisis of democracy in this region. Narrative of trauma is strongly used in this area in national symbolism, historical politics and public debate, which might lead to the deepening of trauma and its inheritance by the next generations.

The aim of this article is to outline the key issues necessary to understand the significance of the problem of trauma narrative in the Central European region.

Keywords:
Trauma, identity narratives, narratives, Central Europe, memory studies

Wstęp

Badania narracyjne stają się w ostatnich latach coraz istotniejszym elementem nauk humanistycznych i społecznych (Czachur 2018). Jak wskazuje wielu współczesnych badaczy (M. Nussbaum, C. Caruth, R. Luckhurst), aby stworzyć dobrze prosperujące, sprawiedliwe i pokojowe społeczeństwa, musimy badać narracje, które kształtują nasze wartości i tożsamości zarówno na poziomie indywidualnym, jak i społecznym. Narracje te, w postaci mitów i legend, wzorców językowych i symboliki narodowej, mogą bowiem promować idee takie jak wolność, równość i dialog lub mogą pielęgnować traumy i resentyment, prowadząc do dominacji niebezpiecznych emocji politycznych w naszych społeczeństwach.

1. Praktyki pamiętania

Jak zauważa Michael Klemm (2018), współcześnie dominujące media cyfrowe, jawiąc się jako „nieograniczone i permanentnie dostępne zasoby danych, przejmują dziś coraz częściej funkcję archiwów”(s.), zmieniając tym samym indywidualne i kulturowe praktyki pamiętania.

Jak wskazuje Klemm, pamiętanie na każdym poziomie – indywidualnym, zbiorowym, prywatnym i kulturowym – potrzebuje nieustannych powtórzeń i rytuałów refleksji, aby nie zaniknąć w codzienności. Z tego powodu analizując zjawiska kulturowe, którym podlegają zbiorowości, konieczne jest analizowanie szeroko rozumianych praktyk pamiętania, które zapewniają poczucie ciągłości tożsamości w czasie, podają przykłady wyjaśnień i wzorów oraz stanowią źródła stabilności sensów i wizji świata.

W tym kontekście warto jednak zwrócić uwagę, że narracje oraz ich składowe, z którymi się spotykamy w ramach owych praktyk pamiętania, nie zawsze są tworami świadomie i celowo konstruowanymi. Są to zarówno kroniki, dzieła sztuki i głębokie refleksje, jak i – często nieświadomie powielane – wzorce myślowe, heurystyki, uprzedzenia i traumy.

Nie ulega również wątpliwości, że narracje z jednej strony są zakorzenione w rzeczywistości, ale jednocześnie na nią wpływają, a także wzajemnie się wzmacniają i zwalczają z innymi narracjami obecnymi w ramach dyskursu.

Co więcej, niektóre narracje wydają się bardziej przejawiać w nieświadomie stosowanych środkach wyrazu, jak to ma miejsce w przypadku traum (Caruth 1995). Ten stan rzeczy powinien kierować uwagę badaczy pamięci zbiorowej na szczególną rolę instytucjonalnych praktyk pamięci i kreowanych przez nie narracji, które korzystając z autorytetu i jednostronności komunikatów, wywierają szczególny wpływ na mentalność zbio-rowości (Klemm 2018; Warnke, Spitzmüller 2009).

Jak wskazuje Jan Assmann (Assmann, Czaplicka 1995), pamięć zbiorowa charakteryzuje się bowiem nie tylko odniesieniem do wspólnego doświadczenia grupy, ale także uspołecznieniem, czyli wspólnym przeżywaniem wspomnienia poprzez akty społecznych wydarzeń pamięci.

Rocznicowe obchody i orędzia, erekcje pomników, nadawanie nazw ulic i patronów instytucji oraz inne działania wykraczające poza zakres indywidualnego pamiętania

Kolejnym ich wspólnym (z nielicznymi wyjątkami) doświadczeniem jest uzyskanie niepodległości na początku XX wieku, a następnie (z wyjątkiem Grecji) – ponowna jej utrata na rzeczy dyktatur komunistycznych.

Rzecz jasna inne jest doświadczenie narodów, które włączone zostały bezpośrednio do Związku Radzieckiego (Państwa Bałtyckie, Ukraina, Białoruś) od tych, które mogły utworzyć własne państwa satelickie (Polska, Węgry, Czechosłowacja).

Także wyraźne różnice można zaobserwować między narodami, które niegdyś posiadały własne państwa a tymi, które po raz pierwszy utworzyły je na początku XX wieku (Łotwa) lub dopiero po upadku komunizmu (Słowacja, Ukraina). Wreszcie inna historia towarzyszyła narodom, który we wcześniejszych czasach tworzyły silne twory państwowe (Węgry), niż tym, które tworzyły małe państwa (Albania) lub stanowiły wyłącznie mniejszość w innych państwach (Łotwa).

Wszystkie te wspólnoty mają także inną historię udziału w wojnach światowych, wyzwalania się spod panowania czterech mocarstw, emigracji i represji oraz opozycji antykomunistycznej. Jednak pomimo tych różnic w sposobie przeżywania zjawiska podległości i skolonizowania nie ulega wątpliwości, że samo doświadczenie bycia ofiarą ekspansji i dominacji zewnętrznych mocarstw stanowi element wspólny historii – a w konsekwencji także pamięci – powyższych wspólnot.

Podsumowanie - w poszukiwaniu Europejskości Środkowej

O ile każdy z powyższych narodów inaczej przeżywał swoją niewolę, należy zauważyć, że samo doświadczenie braku suwerenności stanowi wspólny mianownik doświadczenia narodów z tego obszaru geograficznego. Chociaż nie oznacza to, że można dokonać unifikacji tych narodów jako zbiorowości, która wspólnie doświadczyła pewnego kryzysu ani tym bardziej powiedzieć, że mamy do czynienia w tym regionie z pewną wspólnotą duchową. Należy jednak zauważyć, że podobieństwo tych doświadczeń stanowiących fundament mentalności poszczególnych narodów Środka, wyraźnie odciska piętno na poszczególnych narracjach i dyskursach narodowych i tożsamościowych i zbliża je do siebie.

Podsumowując, autor twierdzi, że należy dążyć do zdefiniowania Europy Środkowej jako obszaru dominacji Czterech Mocarstw a później komunistycznego Bloku Wschodniego.

Nie chodzi jednak w tej definicji o ramy geograficzne, ale ramy doświadczenia oraz – bardziej współcześnie – ramy pamięci, które wyznaczają obszar Europy Środkowej. Jak wskazują liczni autorzy (Andrychowicz, Stasiuk 2018; Miłosz 1990; Schlögel 2005) Środkowa Europa stoi na krawędzi nicości rozumianej jako groźbę napaści i unicestwienia ze strony sił zewnętrznych tak jak miało to miejsce w przeszłości. Jest to poczucie zagrożenia i kruchości (Kundera 1984; Stobiecki 2020), które stanowi szczególnie podatny grunt dla idei nacjonalistycznych (Billig 1995) i histerycznych emocji zbiorowych (Bibó 2012b).

Nie ulega wątpliwości, że tak pojmowana Europa Środkowa posiada predyspozycje do ulegania traumie i opisywanej przez Bibó histerii politycznej.

Niebezpieczeństwa związane z taką podatnością są dość oczywiste. Intelektualna uczciwość wymaga jednak odnotowania, że nie ma prostego związku między traumą a nacjonalizmem i resentymentami – z jednej strony bowiem można sugerować, że to właśnie trauma podległości i desperacka potrzeba odzyskania utraconej potęgi popchnęła Węgrów do sprzymierzenia się z Trzecią Rzeszą (Góralczyk 2020), z drugiej zaś podobnie doświadczone Czechy (wówczas Czechosłowacja) były jednym z niewielu państw Europy, które w okresie międzywojennym nie zdecydowało się na zwrot ku autorytaryzmowi (Surosz 2021).

To jednak co decyduje o obraniu przez naród narracji nacjonalistycznej i autorytatywnej, a stanowi ewentualne czynniki ochronne powinno być przedmiotem szerszych studiów wykraczających dalece poza ramy niniejszego artykułu.

Wyraźnie dostrzec można zatem, że wskazane dotąd liczne podobieństwa oraz jeszcze liczniejsze różnice, zarówno w historii tych narodów, jak i w jej postrzeganiu przez te wspólnoty, sugerują konieczność głębokich analiz, które pozwolą na określenie, jak dalece faktycznie można mówić o „środkowej europejskości" jako o pewnym wspólnym rysie narodów tego obszaru geograficznego. Tymczasem wobec braku konsensusu wśród badaczy i, co za tym idzie, spójnej wizji czym jest Europa Środkowa, autor proponuje, aby definiować ją przede wszystkim przez pryzmat wspólnoty doświadczenia podległości, braku państwowości w okresie narodotwórczym i wynikające z nich poczucie kruchości samego narodu, które określam mianem traumy środkowoeuropejskiej.

Bibliografia

Aaron, E., Meijer, D., O'Toole, S., & Roylance, T. (Eds.). (2021). Nations in Transit 2021, The Antidemocratic Turn (Nations in Transit). Freedom House. https://freedomhouse.org/sites/default/files/2021-04/NIT_2021_final_042321.pdf

Andrychowicz, J., Stasiuk, A. (2018). Moja Europa. Dwa eseje o Europie zwanej środkową. Czarne.

Annus, E. (2019). Soviet Postcolonial Studies, A View from the Western Borderlands. Routledge.

Assmann, J., Czaplicka, J. (1995). Collective Memory and Cultural Identity. New German Critique, 65, 125–133. https://doi.org/10.2307/488538

Bibó, I. (2012a). Eseje Polityczne. Universitas.

Bibó, I. (2012b). Nędza Małych Państw Wschodnioeuropejskich. In Eseje Polityczne. Universitas.

Billig, M. (1995). Banal Nationalism. SAGE Publications.

Caruth, C. (Ed.). (1995). Trauma: Explorations in memory. Johns Hopkins University Press.

Góralczyk, B. (2020). Węgierski syndrom: Trianon. Wydawnictwo Akademickie Dialog.

Klemm, M. (2018). Rytuał pamiętania zbiorowego czy polityczny instrument dyskursywny? Struktura, funkcja, zmiany i znaczenie kulturowe telewizyjnych podsumowań roku i wieku. In Pamięć w ujęciu lingwistycznym. Zagadnienia teoretyczne i metodyczne. Warsaw University Press.

Kundera, M. (1984). The Tragedy of Central Europe. New York Times.

Luckhurst, R. (2018). Narrative Matters: Trauma paradigms and the role of popular

culture. Child and Adolescent Mental Health, 23(3).
Miłosz, C. (1990). Rodzinna Europa. Czytelnik.
Reddy, W. M. (2001). The Navigation of Feeling, a Framework for the History of Emotions. Cambridge University Press.
Rosenwein, B. (2010). Problems and Methods in the History of Emotions. Passions in Context. International Journal for the History and Theory of Emotions, 1.
Schlögel, K. (2005). Środek leży na wschodzie. Oficyna Naukowa.
Stobiecki, R. (2020). Central/ Central-Eastern Europe from the Perspective of Imagined History. Between History, Geography, and Literature. Dzieje Najnowsze, 52(1), 273. https://doi.org/10.12775/DN.2020.1.12
Stroinska, M. (2019). National Independence versus Societal Trauma: Can a Nation Enslaved by its Past be Independent? Warsaw East European Review, IX.
Surosz, M. (2021). Pepiki, Dramatyczne stulecie Czechów. Czarne.
Warnke, I. H., Spitzmüller, J. (2009). Wielopoziomowa lingwistyczna analiza dyskursu—DIMEAN. Tekst i Dyskurs = Text und Diskurs, 2, 123–147.
Weber, P.-F. (2018). Reżim uczuciowy a pamięć zbiorowa. Polska pamięć o Niemcach po 1945 roku. In Pamięć w ujęciu lingwistycznym. Zagadnienia teoretyczne i metodyczne (pp. 244–259). Warsaw University Press.

Daniel Piecewicz
Szkoła Doktorska US
Instytut Językoznawstwa
daniel.piecewicz@phd.usz.edu.pl
ORCID: 0000-0001-9559-3854

Konceptualizacja czasu w polskim języku migowym a rozważania na temat istoty języka

Streszczenie:
Praca ma na celu polemikę z tradycją językoznawczą definiującą język między innymi jako zdolność do posługiwania się mową. Za przyczynek do dyskusji z obowiązującym paradygmatem posłuży termin „audyzm metafizyczny" rozumiany jako „orientacja metafizyczna łącząca tożsamość ludzką z mową" (Bauman 2004). Celem pracy będzie wykazanie, że języki migowe są równorzędnymi do języków fonicznych formami komunikacji poprzez zestawienie poglądów językoznawców na temat natury języka (de Saussure, Sapir) z faktami na temat immanentnych cech języków migowych (na przykładzie polskiego języka migowego). Perspektywa inkluzywna otworzy pole do badań lingwistycznych dotyczących językowego obrazu świata i pozwoli sprawdzić, jak mniejszość językowa osób G/głuchych konceptualizuje czas przy użyciu PJM-u.

Dominującą w pracy metodą badawczą jest analiza danych korpusowych pochodzących z Korpusowego słownika polskiego języka migowego opracowanego przez Pracownię Lingwistyki Migowej Uniwersytetu Warszawskiego. Autor przyjrzy się i podda analizie jakościowej sześć lematów o znaczeniu związanym z czasem należących do PJM-u: BĘDZIE, BYŁ, NIE-BYŁO, NIE-BĘDZIE, ZA-OSIEM-LAT, OSIEM-LAT-TEMU. Uwzględniwszy dokonania Jerzego Bartmińskiego w badaniach nad językowym obrazem świata, sprawdzone zostanie, czy i w jaki sposób kategoria czasu jest „utrwalona na poziomie społecznej wiedzy" użytkowników polskiego języka migowego (Bartmiński 2012).

Wnioski z przeprowadzonej analizy unaoczniają następujące modele konceptualizacji: PRZESZŁOŚĆ TO TYŁ, PRZYSZŁOŚĆ TO PRZÓD. Identyczny mechanizm konceptualizacji można zaobserwować w większości języków/kultur świata (O'Gorman 2017) Pomiędzy badanymi lematami występują nieznaczne asymetrie, potwierdzające arbitralny charakter PJM-u (znak NIE-BYŁO).

Praca ma za zadanie zwiększenie świadomości na temat głuchoty i języków migowych, a także zachęcić badaczy do własnych poszukiwań językoznawczych na gruncie polskiego języka migowego przy wykorzystaniu danych korpusowych. Sugestiami do dalszych prac są idiomy w językach migowych. Poznanie granic języka i zrozumienie języków wizualno-przestrzennych pozwoli na eksplorację JOS-u i wzbogaci literaturę na temat lingwistyki kognitywnej.

Słowa kluczowe:
językowy obraz świata, lingwistyka migowa, lingwistyka korpusowa, konceptualizacja, polski język migowy (PJM).

Abstract:
The work is aimed at polemics with the linguistic tradition that defines language as, among other things, the ability to use speech. The starting point for the discussion with the current paradigm will be the term metaphysical audism understood as "metaphysical orientation linking human identity with speech" (Bauman, 2004). The aim of the study is to demonstrate that sign languages are equivalent forms of communication to phonic languages by comparing the views of linguists on the nature of language (de Saussure, Sapir) with facts about the inherent features of sign languages (on the example of Polish sign language). The inclusive perspective will open the field for linguistic research on the linguistic picture of the world and will allow checking how the linguistic minority of D/deaf people conceptualize time using PJM.

The dominant research method in the work is the analysis of corpus data from the Corpus Dictionary of Polish Sign Language (Korpusowy słownik polskiego języka migowego) developed by the Laboratory of Sign Linguistics (Pracownia Lingwistyki Migowej) at the University of Warsaw.
The author will examine and qualitatively analyze six lemmas belonging to PJM of meaning related to time: BĘDZIE, BYŁ, NIE-BYŁO, NIE-BĘDZIE, ZA-OSIEM-LAT, OSIEM-LAT-TEMU. Taking into account the achievements of Jerzy Bartmiński in the research on the linguistic picture of the world, it will be checked whether and how the category of time is "fixed on the level of social knowledge" among the users of Polish sign language (Bartmiński, 2012).

The conclusions from the analysis carried out illustrate the following conceptualization models: PAST IS THE BACK, FUTURE IS FORWARD. The same conceptualisation mechanism can be observed in most languages / cultures of the world (O'Gorman, 2017)